

Yritysten kestävä liikkumissuunnitelma

Riina Isola, Jenni Eckhardt ja Toni Lusikka, Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy

Johdanto

Projektissa selvitettiin yritysten kestävästä työmatkaliikkumisesta ja liikkumissuunnitelman nykytilaa ja kehittämistarpeita. Yritysten kestävä liikkumissuunnitelma on kokoelma erilaisia toimenpiteitä, joilla pyritään vähentämään yksityisautoilua ja edistämään ympäristöystävällisempää liikkumista työhön liittyvillä matkoilla. Keinovalikoimana on mm.:

- Kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen edistäminen
- Yhteiskäyttöautot ja kimpakyydit
- Matkustamisen vähentäminen teknologian avulla (etäpalaverit)
- Joustavat työajat ja etätö

Liikkumissuunnitelman toteuttaminen voi tuoda erilaisia hyötyjä, esimerkiksi ajan ja rahan säästön, työhyvinvoinnin ja vähäisempien sairaspotilaiden kautta. Yritysten vetovoima paranee, kun ympäristöasiat otetaan huomioon ja saavutettavuus paranee.

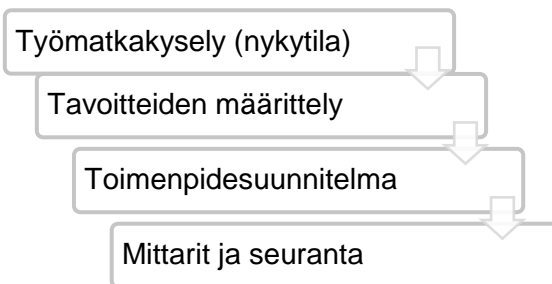
Tietoa projektista

- Toteutus 12/2020-5/2021
- Toteuttajat: VTT, Bitfactor, PayIQ, Matkahuolto ja Vapaus
- Osallistuvien yritysten omarahoitteinen

Menetelmät

- Kirjallisuuskatsaus
- Yrityskysely
- Haastattelut (12 kpl)

Liikkumissuunnitelman tyypillinen kulku

Saavutettavat hyödyt ja yhteiset päämäärät

Planeetalleni

Taistelen kasvihuoneilmiötä vastaan
- Käytän kimpakyytejä ja joukkoliikennettä

Kaupungilleni

Vähennän ilmakehän saastumista
- Pyöräilen töihin

Terveydelleni

Jätän autoni autotalliin
- Kävelen töihin

Elämänlaadulle työssäni

Osallistun kestävä kehityksen projektiin
- Säilytän oman ja yrityksen terveyden, muutan liikkumistapojani

Hermoilleni

Vältän ruuhkia
- Menen bussilla, hyödynnän sen rentoutumiseen

Perheelleni

Vähennän onnettomuusriskejä
- Käytän joukkoliikennettä

Säästääkseni rahaa

Vähennän liikkumiskustannuksia ja säästän energiaa
- Käytän yhteiskäyttöautoja ja joukkoliikennettä

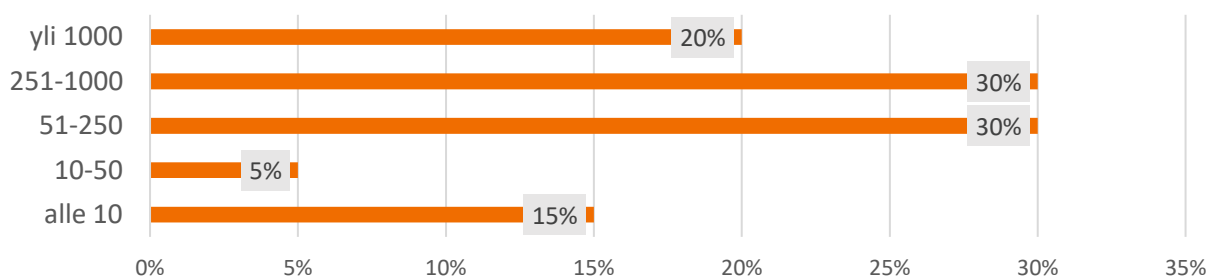
Kysely

Kysely toteutettiin Webropolissa ja se oli avoinna 5.3.-2.5.2021. Kyselylinkkiä välitettiin projektiosapuolten verkostojen kautta. Kyselyyn saatiin 20 vastausta.

Vastaajayrityksistä 80 % oli yli 50 työntekijän yrityksiä ja 80 % toimi pelkästään kaupunkimaisessa ympäristössä, 5 % pelkästään muussa taajamassa ja 15 % sekä kaupunkimaisessa ympäristössä että taajamassa. Vastaajayrityksistä 70 %:lla oli käytössä toimistotyöajat, 10 %:lla vuorotyö ja 20 %:lla molemmat.

Mikä on yrityksenne työntekijämäärä Suomessa?

(n=20)

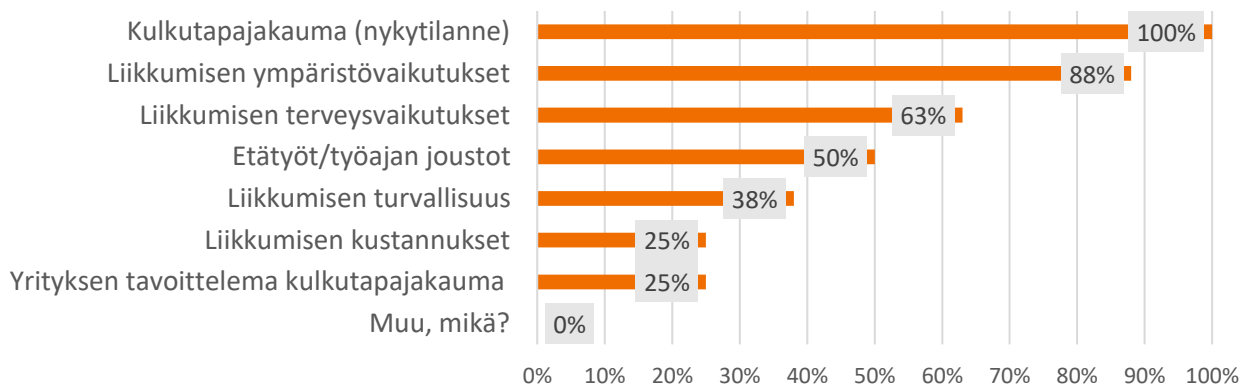

Poimintoja tuloksista

Kahdestakymmenestä vastaajayrityksestä 8 kpl (40 %) oli laatinut työmatkaliikkumissuunnitelman. Näistä 6 kpl oli yli 250 työntekijän yrityksiä. Yrityksiltä, joissa oli laadittu työmatkaliikkumissuunnitelma (n=8), kysyttiin, mitä aiheita työmatkaliikkumissuunnitelma oli sisältänyt. Kaikissa näistä yrityksistä oli selvitetty työntekijöiden nykyinen kulkutapajakauma ja lähes kaikissa oli selvitetty liikkumisen ympäristövaikutuksia. Etätöitä ja työaikajoustoja oli käsitelty puolessa suunnitelmista. Neljänneksessä yrityksistä oli käsitelty liikkumisen kustannuksia tai tavoiteltua kulkutapajakaumaa.

Mitä aiheita työmatkaliikkumissuunnitelma sisälsi?

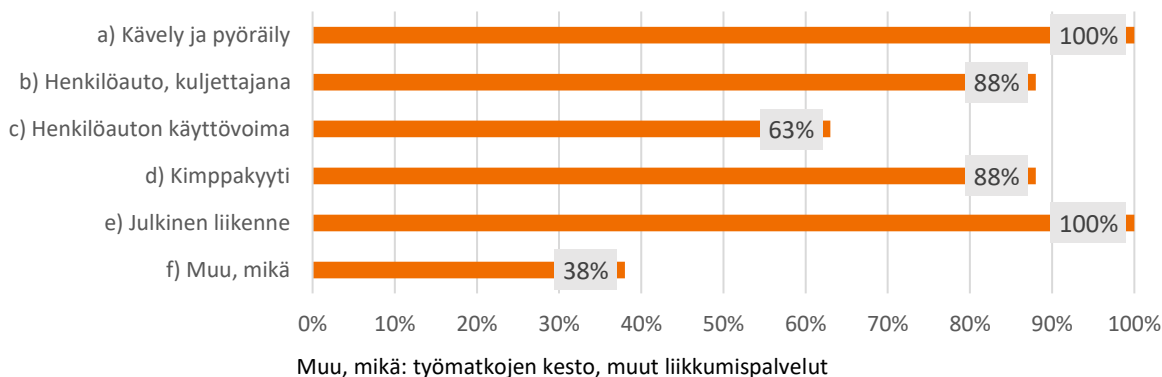
(n=8)

Muu, mikä: Liikkumisen yhdistelmäpalvelut, MaaS

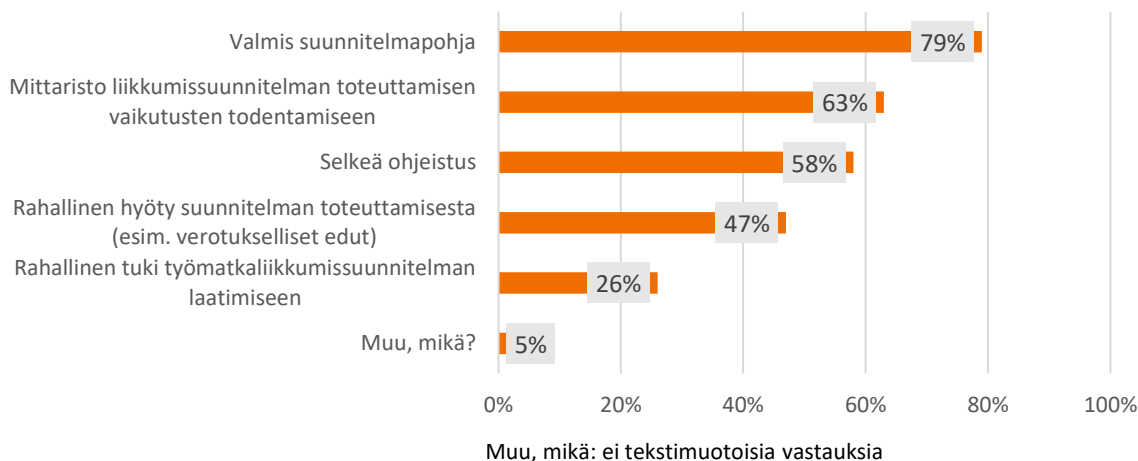
Mitkä seuraavista vaihtoehdoista sisältyi kulkutapajakaumaan?

(n=8)

Mikä auttaisi työmatkaliikemissuunnitelman laatimisessa?

(n=19)

Avoimissa vastauksissa esiin nousseita teemoja

Jatkuuko työ osin toimistolla ja osin etänä?

Miten tukea henkilöstön työmatkoja tasapuolisesti, kun osa tarvitsee autoa työasiointimatkoilla?

Henkilöautojen pysäköintiä voisi rajoittaa toimipisteissä, joihin on toimivat julkiset yhteydet

Etätöajan haasteet (esim. joukkoliikenteen käyttö pandemian aikana)

Useimmilla vastaajilla käytössä joukkoliikenne-etu ja yritykset panostavat suihkutiloihin ja pyöräpysäköintiin

Haastattelut

Haastatteluja toteutettiin 12 organisaatioon. Ne pyrittiin toteuttamaan mahdollisimman kattavasti huomioiden organisaatioiden maantieteellinen sijainti ja toimiala. Haastattelujen tarkoituksena oli kerätä tietoa työmatkaliikkumisen nykytilan haasteista ja ratkaisuista sekä liikkumissuunnitelman mahdollisista hyödyistä, sisällöstä sekä suunnitelman tekoa edistävästä toimista. Yhteenvedo on esitetty alla, ja haastatteluissa korostuneet seikat on lihavoitu.

Työmatkaliikkumisen nykytilan haasteet	Kestävän työmatkaliikkumisen nykyisiä ratkaisuja
Kaupungeissa: <ul style="list-style-type: none"> • Parkkipaikkojen kalleus/vähyys • Ruuhkat • Puutteelliset fasiliteetit esim. pyöräilyn osalta Maaseudulla/ haja-asutusalueilla: <ul style="list-style-type: none"> • Riittämätön joukkoliikenne (ei vastaa työaikoja) • Kaikilla ei ole autoa • Teiden huono kunto 	<ul style="list-style-type: none"> • Fasiliteetit: sosiaalitalat, pyörien pysäköintipaikat, pyöränhuoltopisteet • Infotauluja, opasteita ja tietoa joukkoliikenteestä (pysäkit, aikataulut) • Sähköautojen latauspisteitä • Yhteiskuljetus työntekijöille linja-autolla • Kimppakyytejä (työntekijät sopivat itse) • Etätö
Liikkumissuunnitelman hyötyjä	Ehdotuksia liikkumissuunnitelmaan sisällytettäväksi teemoiksi
<ul style="list-style-type: none"> • Imago/positiivinen työnantajakuva • Ympäristönäkökulmat (kestävä kehitys, vastuullisuus) • Henkilöstön hyvinvointi • Helpotusta parkkipaikkaongelmiin • Kustannussäästöjä (parkkipaikat, sairauspoissaolot) • Paremmat rekrytointimahdollisuudet 	<ul style="list-style-type: none"> • Henkilöstön liikkumistarpeiden analyysi • Fasiliteettien kartoitus • Työmatkan turvallisuus • Saavutettavuus ja esteettömyys • Henkilökunnan ohjeistaminen/ tiedottaminen/ palkitseminen • Vaikutusten todentaminen (työkalu) • Eri liikkumisratkaisuiden vaikutus matka-aikaan
Keinoja liikkumissuunnitelman edistämiseksi	
<ul style="list-style-type: none"> • Tietoisuuden lisääminen kestävän liikkumissuunnitelman konseptista • Tietoa hyödyistä ja konkretisointia vaikuttavuudesta esimerkiksi työmatkaliikkumisen vaikuttavuuslaskurin avulla • Valmis konsepti/ check list liikkumissuunnitelman toteuttamisessa huomioitavista asioista • Tietoa muiden toimivista ratkaisuista (best practices) • Rahallinen tuki 	

Sekä kyselyyn että haastatteluihin osallistuneista tahoista suurimmalle osalle yritysten kestävä liikkumissuunnitelma on konseptina tuttu. Sen tunnettuuden lisäämiseksi toivottiin siitä huolimatta toimenpiteitä. Haastattelujen pohjalta voidaan todeta, että kaikkien yritysten olisi kannatettavaa tehdä liikkumissuunnitelma. Mahdollisesta velvoitteesta suunnitelman laatimiseen oli kuitenkin vaihtelevia näkemyksiä.

Yrityksen sijainti nähtiin tärkeänä tekijänä yrityksen toiminnassa, ja liikkumismahdollisuudet ovat merkittävässä roolissa valittaessa toimipaikan sijaintia. On myös yrityksiä, joiden sijainnin määrittävät muut asiat kuin henkilöstön liikkuminen, esimerkiksi tavaravirtojen yhteydet.

Yhteistyön joukkoliikennetoimijoiden kanssa nähtiin edistävän yritysten kestävä liikkumisen kehittämistä. Mahdollisia yhteistyön kohteita olisivat esimerkiksi kaupunkipyörien sijainti sekä yritysten tarpeita vastaavat joukkoliikenteen reitit ja aikataulut.

Haastatellut organisaatiot (pääasiallinen toimipaikka / toimipaikat Suomessa)

- Agnico Eagle (Kittilä)
- Espoon kaupunki
- Helsingin seudun liikenne HSL
- ITS Finland
- Liikenne- ja viestintäministeriö
- Ponsse (Vieremä, Tampere, Kuopio)
- Technopolis (Espoo, Helsinki, Vantaa, Tampere, Oulu)
- Traficom
- Turun kaupunki/ Föli
- Valmet Automotive (Uusikaupunki, Salo, Turku)
- Vantaan kaupunki
- Teknologian tutkimuskeskus VTT (Espoo, Tampere, Jyväskylä, Oulu, Kuopio, Kajaani)

Kuva: Jenni Eckhardt

Case Ranska

Ranskassa yli 100 hengen yritysten on laadittava liikkumissuunnitelma, jonka tavoitteena on vähentää yksityisautoilua. Liikkumissuunnitelma sisältää yrityksen toimintaan, ja erityisesti henkilöstöön, liittyvän liikkumisen.

Vuoden 2018 alusta alkaen laki on velvoittanut Ranskassa yrityksiä tekemään liikkumissuunnitelman, mikäli yrityksellä on samassa toimipisteessä yli 100 työntekijää, ja se sijaitsee kaupunkiliikunnan ohjelman (Plan de déplacements urbains, PDU, englanniksi Sustainable Urban Mobility Plan, SUMP) toiminta-alueella. PDU on laadittava yli 100 000 asukkaan taajamissa. Yritykset, jotka sijaitsevat samassa kohteessa, voivat myös tehdä yhteisen liikkumissuunnitelman.

Alla olevassa taulukossa on ADEME:n (Ekologisen siirtymän virasto) laatiman yritysten liikkumissuunnitelmaa esittelevässä julkaisussa ehdotettuja toimenpiteitä, joilla voidaan edistää kestävästä liikkumisesta. Näitä voidaan hyödyntää soveltuvin osin myös Suomessa.

Uudet työtavat liikkumisen vähentämiseksi	Joukkoliikenteen käyttöön kannustaminen
<ul style="list-style-type: none"> - Myöntää 2 etätyöpäivää viikossa - Sallia etätyötilojen hyödyntäminen kauempana asuville - Työaikojen järjestäminen ruuhkahuippujen ulkopuolelle - Etäpalavereiden suosiminen pitkien siirtymien sijaan 	<ul style="list-style-type: none"> - Ottaa vastuulle enemmän kuin lainsäädännön* työnantajalta edellyttämät 50% joukkoliikenne- tai pyörän vuokraamiskuluista - Reitti- ja hintatietojen infopisteiden pystytys työpaikalle - Ilmaiset joukkoliikenneliput uusille työntekijöille
Aktiivisten liikkumismuotojen suosiminen	Kyytien jakaminen
<ul style="list-style-type: none"> - Maksaa pyöräilystä kilomerikorvauksia tietyin rajoituksin - Turvalliset pyöräpysäköintitilat ja suihkulliset pukuhuoneet - Olla yhteydessä pyöräily-yhdistykseen valmennuksen tai pyöräilyn pariin palaamisen osalta - Jakaa pyöräilijöille ensiapupakkauksia ja renkaan paikkaussarjoja - Ilmaisen pyörähuollon tarjoaminen - Tukea pyörän pysäköintikuluissa juna-asemalla, jos työntekijä kulkee junalla - Järjestää yhteiskävelyhaasteita 	<ul style="list-style-type: none"> - Kehittää sisäinen kimppekyytipalvelu tai edistää olemassa olevien käyttöä - Julkaista interaktiivinen sijaintikartta, jotta työntekijät tunnistavat potentiaaliset kimppekyytiläiset - Ehdottaa yhteiskäyttöautoja korvaamaan yksityisautoilua - Yrityksen järjestämä bussikuljetus - Varata pysäköintipaikkoja kimppekyytiläisten käyttöön - Taata paluukyyti kotiin (kustantaa taksimatka, jos kimppekyydin tarjoajalle sattuu poikkeuksellinen este)
Vähäpäästöisyyden suosiminen	Logistiikan uudelleen järjestäminen
<ul style="list-style-type: none"> - Suosia autokannan uusiutumista yhteiskäyttöisiin, taloudellisiin ja vähäpäästöisiin (sähkö, biokaasu...) ajoneuvoihin tai jopa luopua ajoneuvokannan omistamisesta, vähentää sitä tai yhdistää muiden yritysten kanssa 	<ul style="list-style-type: none"> - Toimittajaohjeistuksien laatiminen - Kuljetusten yhdistely, esimerkiksi kaupunkijakelukeskuksen avulla - Vähäpäästöisempien hyötyajoneuvojen valitseminen

*) Perustuu Ranskan lainsäädäntöön

Lähde: Un plan de mobilité dans mon entreprise.

<https://www.ademe.fr/sites/default/files/assets/documents/plan-mobilite-entreprise.pdf>

Linkejä

ADEME: <https://www.ademe.fr/entreprises-monde-agricole/reduire-impacts/optimiser-mobilite-salaries/dossier/plan-mobilite/plan-mobilite-quest-cest>

- Ranskankielinen sivusto työmatkaliikumisesta

HSL Työmatkalaskuri:

<https://tyomatkalaskuri.hsl.fi/tml/liikkujatyypiksi/suomi/tyomatkalaskuri>

Motivan tarkistuslista kestävän liikkumisen toimenpiteistä:

https://www.motiva.fi/files/6990/Mita_viisaan_tyomatkaliikenteen_ratkaisuista_on_toteuttu_tyopaikallasi.pdf

Motiva (koordinaattori) et al. Fiksusti töihin –sivusto. <https://www.fiksustitoihin.fi/>

- Faktoja ja vinkkejä kestävän liikkumisen edistämiseen kodin ja työpaikan välisille matkoille.

Työsuhdepolkupyöräetu: <https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2020/20200142>

- Työnantajan työntekijälleen antama polkupyöräetu on verovapaata tuloa 1 200 euroon asti. Polkupyöräedun ja joukkoliikenteen matkalipun verovapaa enimmäismäärä on yhteensä 3 400 euroa.

UKK-instituutti. Viisaan liikkumisen työpaikka – VIKSU-työkalu

<https://ukkinstituutti.fi/elintapaohjaus/arkiliikkumisen-edistaminen/viksu-tyokalu/>

- Maksuton työkalu, jonka avulla viisasta työmatkaliikumisesta voidaan edistää suunnitelmallisesti.

CITICAP-projekti, Lahden kaupunki 2021. <https://www.lahti.fi/asuminen-ja-ymparisto/liikenne-ja-kadut/citicap/>

- Asukkaiden henkilökohtaisen liikkumisen päästökauppa, jossa päästökauppaa käytiin mobiilisovelluksella.

Luger S. et al. 2018. Transnational benchmarking report on mobility plan's development. (MOVECIT project):

<https://www.interreg-central.eu/Content.Node/MOVECIT.html>

- Eurooppalaisten julkishallinnon organisaatioiden liikkumissuunnitelmia (Slovenia, Tsekki, Itävalta, Unkari, Slovakia, Italia, Saksa)

Uppman, T. 2017. Kestävän kehityksen palveluinnovaation haasteet: case: Tienaa työmatkalla. Opinnäytetyö. <https://www.theseus.fi/handle/10024/139381>

Valpastin 2017. Työpaikan liikkumissuunnitelman hyödyt euroina.

https://www.motiva.fi/files/13413/Liikkumissuunnittelun_hyodyt_euroina_raportti_liitteinen_20.10.2017_julkinen.pdf

- Liikkumisen ohjauksen hyötyjen arviointi euroissa kahdella eri työpaikalla
- **Konkreettiset euromääräiset laskelmat** edistävät toimenpiteiden läpi saamista organisaatiossa
- Toteutusvaiheessa **viestintä** keskeisessä roolissa

Oulun kaupunki, PPSHP & Mobinet Oy 2016. Resurssiviisautta työmatkaliikenteeseen –hanke.

- Liikkumissuunnitelmat Oulun kaupungille ja Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirille.
- Oleellista, että työmatkaliikkumista edistetään positiivisen markkinoinnin kautta.

Aalto, V. 2015. Älykkäiden ja kestävien kulkumuotojen edistäminen suomalaisessa yrityksessä. Case Enfo. <https://www.theseus.fi/handle/10024/97496>

- Tärkein lyhyen tähtäimen tavoite ylimääräisen autopysäköintikapasiteetin vähentäminen ja säästyneen rahan ohjaaminen kestäviin liikkumismuotoihin

National Transport Ireland 2013.

- Achieving Effective Workplace Travel Plans. Guidance for Local Authorities.
- Workplace Travel Plans. A Guide for Implementers.

Motiva ym. 2012. TYKELI – Työpaikat kestävät liikkumisen edistäjinä –hanke.

[https://www.motiva.fi/ratkaisut/kestava liikenne ja liikkuminen/liikenteen projekteja/tyopaikat_kestavan_liikkumisen_edistajina_%28tykeli%29](https://www.motiva.fi/ratkaisut/kestava_liikenne_ja_liikkuminen/liikenteen_projekteja/tyopaikat_kestavan_liikkumisen_edistajina_%28tykeli%29)

- Yrityspilotit Tuko Logisticsilla ja Itellalla.
- Ohjeita liikkumisen ohjauksen organisointiin ja tiedottamiseen.

Motiva 2011. Workplace Travel Planning, Best European Practices. United Kingdom.

https://www.motiva.fi/files/4041/United_Kingdom.pdf

- Kooste Iso-Britannian parhaista työmatkaliikkumissuunnitelman käytännöistä.

Motiva, 2010. Älykästä työmatkaa! –hanke Jyväskylässä.

[https://www.motiva.fi/ratkaisut/kestava liikenne ja liikkuminen/liikkumisen ohjaus/viisaa_liikkumisen_hankkeet/liikkumisen_ohjauksen_ohjelma/rahoitettavat_hankkeet_2010-2011/alykasta_tyomatkaa!_-hanke_jyvaskylassa](https://www.motiva.fi/ratkaisut/kestava_liikenne_ja_liikkuminen/liikkumisen_ohjaus/viisaa_liikkumisen_hankkeet/liikkumisen_ohjauksen_ohjelma/rahoitettavat_hankkeet_2010-2011/alykasta_tyomatkaa!_-hanke_jyvaskylassa)

- Tiedollisen ohjauksen merkitys on oleellista.
- Työnantajan tarjoamien kannusteiden merkitys tärkeää potentiaalisten lihasvoimin tai joukkoliikenteellä liikkuvien keskuudessa

Valonia, työmatkaliikkumisselvityksiä:

- Työbussaile-kampanja: <https://www.valonia.fi/hanke/tyobussaile/>
- Logomon työmatkaliikkumisselvitys: http://www.valonia.fi/wp-content/uploads/2019/11/Ty%C3%B6matkaliikkumisselvitys_Logomo-Byr%C3%A5-2015-1.pdf
- Meyerin työmatkaliikkumisselvitys: <https://www.valonia.fi/wp-content/uploads/2019/11/Ty%C3%B6matkaliikkumisselvitys-Meyer-Turku-Oy.pdf>